

PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 89/23

Luksemburgā, 2023. gada 5. jūnijā

Tiesas spriedums lietā C-204/21 | Komisija / Polija (Tiesnešu neatkarība un privātā dzīve)

Tiesiskums: Polijas 2019. gada decembra tiesu sistēmas reforma ir pretrunā Savienības tiesībām

Tiesiskuma vērtība veido Savienības kā kopējās tiesību sistēmas identitāti un konkrēti izpaužas principos, kas ietver dalībvalstīm juridiski saistošus pienākumus

Pēc tam, kad 2019. gada 20. decembrī Polija pieņēmu likumu par valsts noteikumu grozīšanu attiecībā uz vispārējās jurisdikcijas tiesu, administratīvo tiesu un Augstākās tiesas organizāciju (turpmāk tekstā – “grozījumu likums”), Eiropas Komisija cēla prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, lūdzot Tiesu atzīt, ka ar šo likumu ieviestā sistēma ir pretrunā dažādām Savienības tiesību normām.

Komisija uzskata, ka, ciktāl grozījumu likumā Polijas Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātai – kuras neatkarība un objektivitāte netiek garantētas – ir piešķirta kompetence izskatīt lietas, kam ir tieša ietekme uz tiesnešu statusu un amata pienākumu izpildi, šis likums aizskar to neatkarību. Turklāt, kā norāda Komisija, grozījumu likumā ir aizliegts ikvienai valsts tiesai pārbaudīt, vai ir ievērotas Savienības prasības par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu, un šāda pārbaude tiek kvalificēta par disciplinārpārkāpumu. Polijas Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātai ir piešķirta ekskluzīva kompetence veikt šādas pārbaudes. Visbeidzot, Komisija apgalvo, ka, uzliekot tiesnešiem pienākumu paziņot par savu darbību apvienībās vai fondos, kā arī agrāko piederību politiskajai partijai un paredzot šīs informācijas publicēšanu, grozījumu likums pārkāpj tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un tiesības uz personas datu aizsardzību ¹.

Tiesvedības laikā Polijai ar Tiesas priekšsēdētāja vietnieka 2021. gada 27. oktobra rīkojumu tika piespriests maksāt kavējuma naudu Komisijai – vienu miljonu EUR dienā ². Šis kavējuma naudas piemērošana tika uzskatīta par nepieciešamu, lai nodrošinātu, ka Polija īsteno pagaidu pasākumus, kas iepriekš noteikti 2021. gada 14. jūlija rīkojumā ³ un kas tostarp vērsti uz Komisijas apstrīdēto valsts tiesību normu piemērošanas apturēšanu. Ar Tiesas priekšsēdētāja vietnieka 2023. gada 21. aprīļa rīkojumu kavējuma naudas apmērs tika samazināts līdz 500 000 EUR dienā ⁴. Šī rīkojuma darbība beidzas līdz ar šodienas sprieduma pasludināšanu, ar ko tiek pabeigta lieta. Tomēr tas neietekmē Polijas pienākumu samaksāt kavējuma naudu, kas bija maksājama līdz šim.

Šodien pasludinātajā spriedumā **Tiesa apmierina Komisijas celto prasību.**

Pirmkārt, Tiesa apstiprina, ka **pārbaude, vai dalībvalsts ievēro tādas vērtības un principus kā tiesiskums, efektīva tiesību aizsardzība tiesā un tiesu neatkarība, pilnīgi ietilpst tās kompetencē.** Proti, īstenojot

¹ Detalizētāku informāciju par attiecīgo tiesvedību, kā arī Komisijas iebildumiem skat. paziņojumus preseī Nr. [127/21](#), [180/21](#) un [192/21](#).

² Tiesas priekšsēdētāja vietnieka 2021. gada 27. oktobra rīkojums lietā [C-204/21 R](#) (skat. arī paziņojumu preseī Nr. [192/21](#)).

³ Tiesas priekšsēdētāja vietnieces 2021. gada 14. jūlija rīkojums lietā [C-204/21 R](#) (skat. arī paziņojumu preseī Nr. [127/21](#)).

⁴ Tiesas priekšsēdētāja vietnieka 2023. gada 21. aprīļa rīkojums lietā [C-204/21 R-RAP](#) (skat. arī paziņojumu preseī Nr. [65/23](#)).

kompetenci tieslietu organizācijas jomā, dalībvalstīm ir jāizpilda no Savienības tiesībām izrietošie pienākumi. Tāpat tām ir **jānovērš jebkāda** esošā regulējuma tieslietu organizācijas jomā **pasliktināšanās** no tiesiskuma vērtības aspekta, nepieņemot noteikumus, kas apdraudētu tiesnešu neatkarību. Šī pamatvērtība, kas veido Savienības identitāti, konkrēti izpaužas juridiski saistošos pienākumos, no kuru izpildes **dalībvalstis nevar atbrīvoties, pamatojoties uz iekšējiem noteikumiem vai judikatūru, tostarp konstitucionāla rakstura.**

Otrkārt, Tiesa, pamatodamās uz savu agrāko judikatūru⁵, atkārto vērtējumu, ka Augstākās tiesas **Disciplinārlietu palāta** neatbilst neatkarības un objektivitātes prasībām. Tā secina – **jau iespēja vien, ka tiesnešiem, kuriem ir jāpiemēro Savienības tiesības, var būt risks, ka šāda struktūra var lemt par jautājumiem, kas saistīti ar to statusu un amata pienākumu izpildi**, tostarp atļaujot veikt kriminālvajāšanu pret viņiem vai viņus apcietināt, vai pieņemot lēmumus, kas attiecas uz būtiskiem viņiem piemērojamā darba tiesību, sociālā nodrošinājuma vai pensionēšanās regulējuma aspektiem, **var ietekmēt to neatkarību.**

Treškārt, Tiesa uzskata, ka, ņemot vērā Komisijas apstrīdēto grozījumu likuma normu salīdzinoši plašo un neprecīzo raksturu un īpašo kontekstu, kādā šīs normas pieņemtas, tās var tikt interpretētas tādējādi, ka tiesnešiem piemērojamie disciplinārie pasākumi un šajā režīmā paredzētie sodi var tikt izmantoti, lai **liegtu valstu tiesām iespēju izvērtēt, vai tiesa vai tiesnesis atbilst no Savienības tiesībām izrietošajam prasībām par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, vajadzības gadījumā par to uzdotot Tiesai prejudiciālus jautājumus.** Šādi Polijas likumdevēja noteiktie pasākumi **nav saderīgi ar garantiju par piekļuvi neatkarīgai un objektīvai, tiesību aktos noteiktai tiesai. Proti, šīs garantijas nozīmē, ka noteiktos apstākļos valstu tiesām ir jāpārbauda, vai tās pašas vai to sastāvā esošie tiesneši, vai arī citas tiesas vai tiesneši atbilst Savienības tiesībās paredzētajām prasībām.**

Ceturtkārt, **tas, ka grozījumu likumā kompetence pārbaudīt, vai ir ievērotas būtiskās prasības par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, ir piešķirta vienai vienīgai valsts struktūrai** (proti, Augstākās tiesas **Ārkārtas kontroles un publisko lietu palātai**), **ir Savienības tiesību pārkāpums.** Proti, šo prasību ievērošana **ir jānodrošina transversāli visās Savienības tiesību materiālajās piemērošanas jomās un visās valstu tiesās, kurām skatīšanai iesniegtas lietas šajās jomās.** Tomēr monopolizēta kontrole, kas ieviesta ar grozījumu likumu, kopā ar iepriekšminēto aizliegumu un disciplināro pārkāpumu ieviešanu **var vēl vairāk pavājināt Savienības tiesībās paredzētās pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.**

Visbeidzot, kā norāda Tiesa, valsts tiesību normas, kurās tiesnešiem uzlikts pienākums iesniegt rakstisku paziņojumu par iespējamu piederību kādai apvienībai, bezpeļņas fondam vai politiskajai partijai un paredzēta šīs informācijas ievietošana tiešsaistē, pārkāpj šo tiesnešu pamattiesības uz personas datu aizsardzību un privātās dzīves neaizskaramību. Datu par agrāko piederību politiskajai partijai ievietošana tiešsaistē šajā gadījumā **nav piemērota, lai sasniegtu vēlamo mērķi** – pastiprināt tiesnešu objektivitāti. Savukārt dati par tiesnešu piederību apvienībām vai bezpeļņas fondiem var atklāt tiesnešu reliģisko, politisko vai filozofisko pārliecību. To ievietošana tiešsaistē **varētu ļaut personām, kuras ar apgalvoto vispārējo interešu mērķi nesaistītu iemeslu dēļ vēlas tikt informētas par attiecīgā tiesneša personisko situāciju, brīvi piekļūt minētajiem datiem.** Ņemot vērā ar grozījumu likumu ieviesto pasākumu īpašo kontekstu, šāda ievietošana tiešsaistē turklāt **var radīt tiesnešiem lieku stigmatizācijas risku, nepamatoti ietekmējot to, kā viņus uztver gan tiesību subjekti, gan sabiedrība kopumā.**

PIEZĪME. Pret dalībvalsti, kas nav izpildījusi no Savienības tiesībām izrietošos pienākumus, Komisija vai jebkura cita dalībvalsts var celt prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi. Ja Tiesa konstatē pienākumu neizpildi, attiecīgajai dalībvalstij spriedums ir jāizpilda pēc iespējas drīzāk.

Ja Komisija uzskata, ka dalībvalsts nepilda spriedumu, Komisija var celt jaunu prasību, lūdzot piemērot naudas sodus. Tomēr, ja Komisijai netiek paziņoti direktīvas transponēšanas pasākumi, Tiesa saskaņā ar Komisijas

⁵ Spriedums, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem), [C-791/19](#) (skat. arī paziņojumu presei Nr. [130/21](#)).

ieteikumu var piemērot sodus jau pirmajā spriedumā.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

Pilns sprieduma [teksts](#) tiek publicēts *CURIA* mājaslapā tā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Marta Ošleja (+352) 4303 6005.

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami [Europe by Satellite](#) © (+32) 2 2964106.

Palieciet ar mums!

